

کیستهای اپیدیدیم

اپیدیدیم (Epididymis) یک جزئی از متعلقات بیضه است. اسپرمها پس از تولید توسط بیضه وارد اپیدیدیم شده و پس از عبور از آن وارد لوله منی بر می شوند. اسپرمها هنگام عبور از اپیدیدیم قدرت باروری پیدا می کنند و به این دلیل در مردانیکه جهت لقاح مصنوعی اسپرم مستقیماً از بیضه ها با سوزن اخذ می شود چون اسپرمها از اپیدیدیم عبور نکرده اند قدرت باروری آنها کمتر خواهد بود.

کیست اپیدیدیم چیست؟

نام دیگر کیست اپیدیدیم، اسپرماتوسل (Spermatocele) می باشد. اپیدیدیم از سه قسمت سر، تنه و دم تشکیل شده است. هرگاه یک قسمت از لوله اپیدیدیم دچار اتساع بشود کیست اپیدیدیم ایجاد می گردد و چون محتوی لوله اپیدیدیم اسپرم است، بنابراین محتویات داخل این کیستها اسپرم خواهد بود، از این رو نام دیگر کیست اپیدیدیم، اسپرماتوسل می باشد. این کیستها پر از مایع هستند. کیست اپیدیدیم بصورت یک توده کروی در قسمت بالا و چسبیده به بیضه احساس می شود. اندازه آن از چند میلی متر تا چند سانتی متر می تواند متفاوت باشد. داشتن کیست اپیدیدیم قدرت باروری مرد را تحت تاثیر قرار نمی دهد ولی درمان نامناسب آن می تواند سبب آسیب به باروری شود.

عامل ایجاد کیست اپیدیدیم چیست؟

اگر در نقطه ای لوله اپیدیدیم مسدود شود پشت انسداد لوله متسع و سبب ایجاد کیست اپیدیدیم یا همان اسپرماتوسل می شود.

علائم کیست اپیدیدیم کدامها هستند؟

اغلب آن بدون علامت است و بصورت اتفاقی توسط خود بیمار یا معاینه توسط پزشک کشف می شود ولی بیشتر موارد بنا به دلایل دیگر که بیمار سونوگرافی از بیضه ها انجام می دهد، مشخص می شود که دارای کیست اپیدیدیم نیز است. شایعترین علامت، احساس یک توده کروی متصل به قسمت فوقانی بیضه است که بخوبی قابل افتراق از بیضه می باشد. کیست اپیدیدیم یک بیماری کاملاً خوش خیم است ولی هر نوع توده در داخل خود بیضه تقریباً می توان گفت که سرطان می باشد، بنابراین این مهم است که بدانیم توده ای که لمس می شود در داخل نسج بیضه می باشد و یا اینکه جدا از بیضه و فقط متصل به آن است. علامت دیگر این است که کیسه بیضه رفته رفته بزرگتر می شود این علامت بیشتر در هیدروسل مشاهده می شود ولی در کیست اپیدیدیم نیز دیده می شود. این کیستها اگر دچار عفونت شوند، دردناک شده و همراه با تورم، پوست کیسه بیضه گرم و قرمز می شود.

چگونه می توان کیست اپیدیدیم را تشخیص داد؟

پزشک با معاینه می تواند آنرا تشخیص دهد. چون کیست یک توده پر از مایع است می تواند نور را از خود عبور دهد، بنابراین اگر با چراغ قوه به یک طرف کیست نور تابانده شود، نور از طرف دیگر خارج می شود ولی اگر توده تو پر باشد نور را عبور نمی دهد. **هر توده تو پر در داخل کیسه بیضه سرطان است، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.** در صورت لزوم می توان برای تشخیص از سونوگرافی استفاده کرد.

درمان کیست اپیدیدیم چیست؟

کیست اپیدیدیم (Epididymal Cyst) دارو درمانی ندارد و در مواردیکه اندازه آن کوچک است بویژه در مردانیکه هنوز بچه دار نشده اند، به هیچ وجه نباید اقدام به درآوردن کیست با جراحی کرد. کیست اپیدیدیم یک قسمت متسع از لوله اپیدیدیم است که اسپرم را به خارج از بیضه منتقل می کند، با خارج کردن کیست اپیدیدیم توسط جراحی، اپیدیدیم همانطرف مسدود می شود مثل اینکه یک مرد جهت جلوگیری از بارداری همسر اقدام به بستن لوله های منی بر یا همان وازکتومی بکند. اگر مردی در هر دو طرف دارای کیست اپیدیدیم باشد و با جراحی آنها را خارج کنند لوله های منی بر در هر دو طرف بسته شده و بیمار مبتلا به آزواسپرمی (تعداد اسپرم صفر) می شود. بنده بیمارانی داشتم که یکی از بیضه های آنها بنا به عللی کار کرد خود را از دست داده بود (مثل بیضه نزول نکرده، عفونت بیضه، ابتلا به اوریون، درآوردن بیضه به هر دلیلی و غیره) و با عمل جراحی کیست اپیدیدیم در بیضه طرف مقابل نابارور شده بودند. در مواردی کیست رفته رفته بزرگ می شود و مثلا به اندازه یک پرتقال و یا بزرگتر در می آید و سبب آزار بیمار می گردد در این موارد می توان با جراحی کیست را خارج کرد ولی باید به عارضه آن که بسته شدن اپیدیدیم می باشد توجه نمود. در مردانیکه به تعداد دلخواه دارای فرزند هستند و نمی خواهند در آینده بچه دار شوند می توان کیست اپیدیدیم را جراحی کرد.

دکتر محمد رضا صفری نژاد

جراح و متخصص بیماریهای کلیه و مجاری ادراری - استاد دانشگاه